

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки та педагогічної майстерності

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему: «Соціально-педагогічний зміст неперервної освіти в
Україні»

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
зі спеціальності 8.01010601 Соціальна педагогіка

Виконала

студентка 61 групи
спеціальності
8.01010601 «Соціальна педагогіка»
Савченко Оксана Сергіївна

Науковий керівник

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної
педагогіки та педагогічної
майстерності Н. П. Павлик

Житомир 2014

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1. Сутність і зміст неперервної освіти.	
1.1. Основні поняття неперервної освіти, її теоретико-методологічні основи.....	5
1.2. Система неперервної освіти в Україні та її роль у розвитку і становленні особистості.....	19
Висновки до розділу 1.....	32
Розділ 2. Емпіричне дослідження соціально-педагогічних характеристик неперервної освіти.	
2.1. Програма проведення емпіричного дослідження.....	33
2.2. Аналіз прояву соціально-педагогічних характеристик неперервної освіти.....	37
Висновки до розділу 2.....	42
Розділ 3. Моделювання соціально-педагогічного змісту неперервної освіти в Україні.	
3.1. Педагогічне моделювання: зміст і функції.....	43
3.2. Функціональна модель неперервної освіти.....	50
Висновки до розділу 3.....	55
Загальні висновки.....	56
Список використаної літератури.....	60
Додатки.....	69

Вступ

Актуальність дослідження. Швидке зростання міжнародних зв'язків нашої держави, її орієнтація на пріоритетний науково-технологічний розвиток, динамічна інтеграція в Європейську Співдружність в контексті Болонського процесу обумовили вирішення першочергового завдання сучасної педагогічної спільноти— сприяти розвитку та формуванню людини високої професійної компетенції, з гуманістичними цінностями та високою соціальною свідомістю, особистості, яка здатна вирішувати актуальні проблеми сучасного цивілізованого суспільства. Таке завдання може бути вирішено тільки в умовах неперервної освіти. Освіта протягом всього життя є одним із пріоритетів Болонського процесу.

Перехід від індустріального до інформаційного суспільства зумовлює стрімкі зміни у суспільстві, інтенсивно зростаючу кількість інформації (наукові знання щорічно збільшуються в два-три рази) — все це передбачає своєчасне отримання і адекватне вимогам часу засвоєння знань, що можливе лише за умови неперервної освіти. Неперервна освіта, таким чином, виступає як принцип освітньої системи, що здатний вивести із суспільної кризи в цілому.

В системі національної освіти України накопичено значний досвід навчання протягом усього життя, проте нові можливості і нові перспективи відкриваються саме в умовах європейського освітнього простору.

Неперервна освіта не тільки розвиває та вдосконалює в людині її професійні здібності, але й виступає в ролі емоційно-мотиваційного фактору, що формує світоглядні та освітні цінності майбутніх фахівців протягом навчання. Освіта протягом усього життя містить усі фази, починаючи з дошкільної до післядипломної і покриває весь спектр формального та неформального навчання.

Проблемам неперервної освіти присвячені праці С. Архангельського, А. Владиславлева, В. Зінченка, В. Кременя, Ю. Кулюткіна, В. Онушкіна, А. Асмолова, І. Бестужева-Лади, С. Вершловського, В. Серіковата ін.

В останні роки широкого розповсюдження набуло обговорення проблеми неперервної освіти. У літературі зустрічаються і інші, близькі за значенням, терміни, такі, як

“перманентна освіта”, “підвищення кваліфікації”, “перекваліфікація”, “підготовка і перепідготовка кадрів”, та ін. Усі вони стосуються освіти, що продовжується після шкільної.

Актуальність, різносторонність і не розробленість проблеми, зумовили вибір теми магістерського дослідження – **«Соціально-педагогічний зміст неперервної освіти в Україні».**

Мета дослідження: теоретично й емпірично обґрунтувати функціональну модель неперервної освіти.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати зміст основних понять дослідження (неперервна освіта, перманентна освіта, підвищення рівня кваліфікації, перекваліфікація);
- 2) спроектувати соціально-педагогічні характеристики неперервної освіти в Україні;
- 3) спроектувати функціональну модель неперервної освіти.

Об’єкт дослідження: неперервна освіта в Україні.

Предмет дослідження: соціально-педагогічні характеристики неперервної освіти.

Методи дослідження:

теоретичні – аналіз, порівняння, класифікація, узагальнення наукової літератури з проблеми дослідження;

емпіричні – контент-аналіз програм підвищення кваліфікації фахівці різних сфер.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що запропонована, модель може бути удосконалена та застосована Інститутами підвищення кваліфікації для подальшої роботи з особами, що проходять курси підвищення кваліфікації з урахуванням соціально-педагогічних характеристик і соціально-педагогічного змісту неперервної освіти.

Публікація за темою дослідження:

Савченко О. С. Соціально-педагогічний зміст неперервної освіти в Україні // Актуальні проблеми соціальної сфери : [збірник наукових робіт

викладачів і студентів / за заг. ред. Н. П. Павлик]. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 42–43. – (Випуск 3).

Структура роботи. Специфіка теми дослідження, сформульовані мета та завдання визначили послідовність викладення матеріалу та структури роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, які об'єднують підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи складає 110 сторінок.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. Аналіз напрямів розвитку неперервної освіти, починаючи з первісного суспільства до сучасного глобалізованого світу, дозволив сформулювати основні тенденції позитивного і негативного розвитку механізмів неперервної освіти: Виявлені тенденції дозволили промодельовати можливі варіанти перспективних шляхів розвитку й удосконалення механізмів неперервної освіти. Проведений аналіз наукової літератури виявив, що, незважаючи на наявність багатьох наукових праць, присвячених загальним питанням, поняття неперервної освіти вивчалось недостатньо. Нормативно-правова база не повністю розкриває зміст неперервної освіти, а тому не повністю розкриває сутність таких визначень, як перманентна освіта, підвищення рівня кваліфікації, перекваліфікація фахівців. У трьох із шести основних законів України, які здійснюють державне регулювання освітнім простором держави, поняття неперервна освіта зустрічається, але не розкрито, а в інших законах розглядається у загальному і не в основних статтях. Виходячи з цього, рівень наукової розробки проблем неперервної освіти в Україні не відповідає сучасним процесам реформування освітньої галузі та модернізації системи освіти.

Головним фактором неперервної освіти є суспільна потреба у постійному розвитку особистості кожної людини. Цим визначається впорядкування безлічі освітніх структур – основних і паралельних, базових і додаткових, державних і громадських (суспільних), формальних і неформальних. Їх взаємозв'язок та взаємозумовленість, взаємна субординація за рівнями, координація за спрямованістю і призначенням, забезпечення взаємодії між ними перетворюють всю сукупність таких структур в єдину систему. Отже, для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі державно-суспільних навчальних закладів і шляхом самоосвіти.

2. У роботі визначено, що неперервна освіта – це процес, що складається з базової і подальшої освіти, передбачає на другому етапі послідовне чергування навчання в системі спеціально створених освітніх закладів запрофілем професійної діяльності фахівців. Ґрунтуючись на даному

понятті, нами був проведений контент-аналіз соціально-педагогічних характеристик Програм підвищення рівня кваліфікації фахівців різних сфер, а саме:

- Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
- Харківська академія неперервної освіти,
- Державний інститут підготовки та перепідготовки кадрів промисловості,
- Інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України,
- Навчально-науковий Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації СБУ,
- Навчально-науковий Інститут магістерської підготовки та післядипломної освіти Університет «КРОК»,
- Харківський інститут підвищення кваліфікації юридичних кадрів.

За допомогою контент-аналізу, нами було виявлено, що найбільш високим показником є інформаційно-технічне забезпечення неперервної освіти (4.6 бали), що свідчить насамперед про важливість застосування в своїй як у професійній, так і в навчальній діяльності новітніх інформаційно-комунікативних технологій, оновлення матеріально-технічної бази та науково-методичного забезпечення. Особистісна самореалізація фахівців (4.4 бали) займає не менш важливу роль, що насамперед допомагає самоствердитись як в професії так і у навчанні. Неодмінна увага приділяється і соціальному зростанню (4.3 бали), що відповідає за ріст професійної компетентності фахівців, вплив на їх професійну та кар'єрну реалізацію. Самоосвіта (4.1 бали) дає змогу вивчати та узагальнювати досвід роботи інших спеціалістів, а також потреби у самовдосконаленні. Але рівень творчого зростання (3.9 бали) порівняно з іншими критеріями аналізу дуже низький, що викликає занепокоєння, оскільки під час проходження курсів підвищення кваліфікації

увага до творчого зростання особистості не така висока як, наприклад, до забезпечення інформаційно-технічною базою.

3. Суспільно-економічні зміни, що відбуваються в Україні за останні десять років, змушують по-новому підходити до проблем формування особистості майбутнього фахівця. В умовах сьогодення Україні потрібно розвивати систему неперервної освіти, так як саме від неї залежить кваліфікація майбутнього ринку праці. Тому нами була запропонована функціональна модель неперервної освіти, що має на меті:

- 1) створення сприятливих умов для самореалізації особистості;
- 2) розвиток здібностей особистості;
- 3) сприяння гармонійному розвитку особистості;

Структурними компонентами функціональної моделі неперервної освіти є:

- мотиваційно-цільовий (усвідомлення потреби у творчій самореалізації, особисте привласнення й актуалізація потреб, мотивів і цілей щодо динамічного розвитку, систематичний пошук нових знань та інформації, збагачених новітніми досягненнями науки);
- змістовий (оновлення теоретичних знань, поглиблення фахової компетенції, удосконалення практичних умінь);
- креативно-процесуальний (використання системи методів, творчих завдань, форм, технологій навчання, спрямованих на розвиток особистісного та процесуального аспекту творчої активності, самостійності, оригінальності використання знань, умінь і навичок на практиці);
- контрольно-регулятивний (контроль з метою корекції (самокорекції) і регуляції (саморегуляції));
- оцінно-рефлексивний (аналіз (самоаналіз) та оцінка (самооцінка), формування нових цілей, визначення подальших дій);

І що саме завдяки даній моделі в подальшому система неперервної освіти не буде залишатися на місці, а розвиватися і в подальшому її вплив на становлення особистості буде не від'ємним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч./А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
2. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: Модульне навчання /А. М. Алексюк. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія/ В. Ю. Биков. – К. :Атіка, 2009. – 684 с. : іл.

4. Гершунский Б. С. Педагогическая наука в условиях непрерывного образования / Б. С. Гершунский // Советская педагогика. – М., 1987, № 7. – С. 57.
5. Драйден Г. Революция в обучении: Пер. с англ. / Г.Драйден, Д. Вос. – М. : ООО «ПАРВИНЭ», 2003. – 672 с.
6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
7. Коротков Э.М. Управление качеством образования: Учебное пособие для вузов. / Э.М Коротков. – М. : Академический проект : Мир, 2006. – 320 с.
8. Освіта України: Нормативно-прав, документи. - К.: Міленіум, 2001. – 472 с.
9. Рыжакова М. В. Государственный образовательный стандартосновного общего образования(теория и практика). / М.В. Рыжакова – М.: Пед. общество России, 1999. – 544 с.
10. Туркот Т. І. Педагогікавищоїшколи : навч. посіб. / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
11. Майборода В. К. Вищapedaгoгiчнаосвіта в Україні: історія, досвід, уроки (1917–1985 pp.) / В. К. Майборода ; за ред. В. І. Лугового. – К.: Либідь, 1992. – 196 с.
12. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні [текст]: монографія / О. П. Мещанінов. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.
13. Остапенко А. А. Моделирование многомерной педагогической реальности: теория и технологии [текст] / А. А. Остапенко. – М.: Народное образование, 2005. – 384 с.
14. Протасова Н. Г. Андрагогічні принципи навчання в системі післядипломної освіти педагогів / Н. Г. Протасова // Творча особистість вчителя: проблемні теорії і практики : зб. наук. пр. – К. : УДПУ, 1997. – 319 с.
15. Протасова Н. Г. Гуманізація післядипломної освіти педагогів / Н. Г. Протасова. – К. : АТЗТ «Експрес-об'ява», 1998. – 151 с.

16. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
17. Онушкин В. Г. К критике современных буржуазных концепций непрерывного образования / В. Г. Онушкин, В. А. Тарасова. – Л.: НИИ общего образования взрослых АПН СССР, 1979. – 69 с.
18. Вища освіта України, Болонський процес: навч. посіб. / [М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, та ін.] ; за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
19. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / [І. А. Зязюн, С. У. Гончаренко, Н. Г. Ничкало та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.
20. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін. ; за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
21. Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект / За ред. Н. Г. Ничкало. – К.: ВІПОЛ, 1999. – 450 с.
22. Школа розвитку і самовдосконалення: Практичний матеріал з досвіду роботи для керівників шкіл, класних керівників, вихователів / Авт.-укл. С. О. Свириденко, О. Л. Бененсон. – К.: ІЗМН, 1997. – 48 с.
23. Степко М. Ф. Упровадження неперервної ступеневої системи освіти в Україні / М. Ф. Степко // Матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. “Роль вузів у вирішенні проблем безперервної освіти та виховання особистості (відшкільної до післядипломної)”, 16 – 20 трав. 1995 р. – Т. 2 : “Проблеми гуманізації, гуманітаризації та екологізації освіти і виховання”. – К. : ІСДО; Харківський держ. політехнічний ун-т та ін., 1995. – С. 8–9.
24. Конституція України. - К.: Просвіта, 1996. – С. 15–45.
25. Закон України "Про освіту". – К.: Просвіта, 1996. – 15 с.
26. Державна національна програма "Освіта". (Україна ХХІ століття). – К., 1992.
27. Барбина Е. С. Формирование педагогического мастерства в системе непрерывного педагогического образования: дис. доктора пед. наук: 13.00.04 / Барбина Елизавета Сергеевна. – К., 1997. – 471 с.

28. Дзвінчук Д. І. Психолого-методичні засади розробки програм підвищення кваліфікації державних службовців (освітня сфера) : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.05 / Дзвінчук Дмитро Іванович. – К., 1999. – 244 с.
29. Федорук П. І. Система дистанційного навчання та контролю знань на базі Internet-технологій у післядипломному навчанні (на прикладі медичних вузів) : дис. канд. техн. наук : 01.05.03 / Федорук Павло Іванович. – К., 2001. – 219 с.
30. Александров В. Т. Розробка інтегрованої системи державних стандартів неперервної освіти нового покоління / В. Т. Александров // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 4. – С. 75–80.
31. Александров В. Т. Стандарт розумних. До питання про введення єдиного міжнародного стандарту якості навчання. / В. Т. Александров // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць Одеського регіонального інституту державного управління. Вип. 3 (23). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – С. 428-442
32. Андрущенко В. П. Засоби дистанційного електронного навчання і педагогічні технології / В. П. Андрущенко, А. П. Кудін // Вісн. академії дистанційної освіти. – 2004. – № 2. – С. 2–5.
33. Арнаутов М. И., Н. К. Сергеев. Историко-педагогический анализ становления и развития системы непрерывного педагогического образования // Педагог: наука, технология, практика. – 2001. – № 2(11). – С. 5–15.
34. Бабкіна О. Проблеми підвищення якості вищої освіти в Україні у контексті Болонських реформ / О. Бабкіна // Освіта і упр. – 2006. – Т. 9, № 1. – С. 91–94.
35. Бех І. Д. Принципи інноваційної освіти / І. Д. Бех // Освіта і упр. – 2005. – Т. 8, № 3–4. – С. 7–20.
36. Биков В. Ю. Моделювання навчального середовища сучасної педагогічної системи / В. Ю. Биков // Вісн. академії дистанційної освіти. – 2004. – № 2. – С. 6–14.
37. Болюбаш Я. Я. Практична підготовка студентів в умовах реформування вищої педагогічної освіти / Я. Я. Болюбаш // “Безперервна педагогічна практика студентів як первинна форма їх професійної практичної підготовки :

- зб. доп. всеукр. наук.-метод. конф. (м. Вінниця, 14 – 16 груд. 1999 р.). – Вінниця : “УНІВЕРСУМ – Вінниця”. – 1999. – С. 3–5.
38. Гошовська В. А. Модернізація підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / В. А. Гошовська // Зб. наук пр. НАДУ, 2007 – Вип. 2. – С 79–85.
39. Дивак В. Особливості організації підвищення кваліфікації вчителів профільної старшої школи / В. Дивак // Післядипломна освіта в Україні. – 2004. – № 1. – С. 10–12.
40. Докучаєва В. Моделювання як ідеальна фаза проектування інноваційних педагогічних систем / В. В. Докучаєва // Вісн. Луган. нац. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка, 2007. – № 9 (126) : Пед. науки. – С. 30–35.
41. Жованик В. І. Болонський процес: зміст, підходи і завдання академічної безпеки навчального закладу, її моделювання та рівні / В. І. Жованик, Г. В. Жованик // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 12. – С. 112–120.
42. Задорожна О. Проектування моделей взаємодії середнього загальноосвітнього та вищого навчальних закладів / Ольга Задорожна // Освіта на Луганщині. – 2010. – № 1 (32). – С. 110–114.
43. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти Україні щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці / М. Згуровський // Вища школа. – 2004. – № 5–6. – С. 54–62.
44. Зубко А.М. Забезпечення ефективності навчального процесу під час підвищення кваліфікації педагогічних кадрів / А.М. Зубко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць. – К.: Логос, 2001. – Вип. 4. – С. 109–115.
45. Зубко А.М. Шляхи оптимізації управління навчальним процесом в закладах підвищення кваліфікації педагогічних кадрів / А.М. Зубко // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : збірник наукових праць. – К.: Логос, 2001. – Вип. 5. – С. 94–98.
46. Корсак К. Майбутнє вищої освіти – професіоналізація / К. Корсак, Л. Ляшенко // Науковий світ. – 2002. – № 4 (45). – С. 14–15.

47. Кремень В. Модернізація вищої школи України в контексті принципів Болонської декларації / В. Кремень // Вища школа. – 2004. – № 5 – 6. – С. 32–40.
48. Крисюк С. До питання періодизації історії післядипломної освіти педагогічних кадрів України / С. Крисюк // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 114–119.
49. Крулькевич М.І. Складові безперервного підвищення рівня професійного навчання // Проблеми вищої школи. - 1993. - Вип. 78. - С. 24- 26.
50. Луговий В. І. Зміст, технологія, оцінка освіти в умовах її відродження / В. І. Луговий // Вісн. АПН України. – 1993. – № 1. – С. 12–14.
51. Луговий В. Всебічний розвиток освіти – примноження наукового та інтелектуального потенціалу суспільства / В. Луговий, В. Майборода, С. Крисюк та ін. // Україна: поступ у ХХІ століття. Науково-методичні поради лектору. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – С. 187–199.
52. Луговий В.І. Про принципи і тенденції підготовки вищих керівників у галузі державного управління (професійно-методологічний підхід) / В.І. Луговий // Вісн. НАДУ. – 2004. – № 2. – С. 5-13.
53. Національна доктрина розвитку освіти. Книга керівника навчально-виховного закладу. Нормативні та інструктивно-методичні документи Міністерства освіти і науки України. - Х.: Торсінг плюс, 2006. – С.82-96.
54. Непрерывное образование: концепция и ее реализация в индустриально развитых странах // Персонал. - 1995. - № 2. - С. 54-63.
55. Нещадим М.І. Освіта протягом усього життя - необхідна вимога до фахівця ХХІ століття // Шлях освіти. - 2000. - № 1. - С. 14-16.
56. Ничкало Н. Г. Теоретико-методологічні проблеми і перспективи розвитку досліджень з неперервної професійної освіти / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. у 2 ч. – К. : АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти. – 2001. – Ч.1. – С. 35–41.
57. Ничкало Н. Г. Сучасні проблеми розвитку системи неперервної професійної освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід / Н. Г. Ничкало //

Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія. ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Наукова думка, 2003. – 853 с. – С. 345–564.

58. Ніколаєнко С. М. Освіта в інноваційному поступі суспільства / С. М. Ніколаєнко // Освіта України : спец випуск – тези на підсумковій колегії МОНмолодьспорту України, 17 сер. 2006 р. – К. : Педагогічна преса. – 2006. – № 60–61 (754). – С. 2–21.

59. Ніколаєнко С.М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства / С.М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – С. 96–97.

60. Оболенський О. Концептуальні аспекти структури програм та змісту професійного навчання державних службовців / О. Оболенський, В. Рач, Г. Щедрова // Вісн. державної служби України. – 1998. – № 4. – С. 91–100.

61. Огаренко В.М. Відкрита модель вищої освіти / В.М. Огаренко // Держава та регіони (серія: державне управління). – 2003. – № 2. – С. 73–77.

62. Олійник В. В. Проблеми реформування і розвитку післядипломної освіти / В. В. Олійник, А. С. Нікуліна // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 6–9.

63. Онушкин В. Г. Непрерывное образование – приоритетное направление науки / В. Г. Онушкин, Ю. Н. Кулюткин // Советская педагогика, 1998. – № 2. – С. 86–90.

64. Пуховська Л. Кількісні та якісні характеристики післядипломної педагогічної освіти у контексті завдань проекту “Рівний доступ до якісної освіти в Україні” / Л. Пуховська // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – № 1. – С. 3–8.

65. Розпутенко І. Парадигма підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / І. Розпутенко, В. Гущенко // Навчальний процес у закладах системи перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів: досвід та проблеми : зб. наук.-метод. пр. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – Вип. 1. – С. 13–32.

66. Сисоєва С. О. Методологічні проблеми дистанційного навчання / С. О. Сисоєва // Вісн. академії дистанційної освіти. – 2004. – № 2. – С. 21–28.
67. Сисоєва С. О. Неперервна професійна освіта в контексті технологічного забезпечення / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2004. – Вип. II. – С. 69–103.
68. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителя до педагогічної творчості // Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект. - К., 1999. - С. 176 - 212.
69. Сігаєва Л. Є. Неперервна освіта – пріоритетний напрям розвитку педагогічної науки / Л. Є. Сігаєва // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-Український щорічник; заред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. – Київ-Ченстохова: Академія ім. Яна Длугоша, 2001. – Ч. III. – С. 263–272.
70. Сігаєва Л. Є. Неперервна освіта в Україні: її складові і тенденції розвитку / Л. Є. Сігаєва // Післядипломна освіта в Україні. – 2001. – № 1. – С. 45–46.
71. Сігаєва Л. Є. Сучасні проблеми неперервної освіти дорослих / Л. Є. Сігаєва // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. пр. : у 2 ч. – Х. : НТУ “ХПУ”, 2002. – Ч. 2. – С. 298–300.
72. Ставицька О.В. Про моделювання спеціалістів системи безперервної освіти // Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. - К., 1995. - Вип. 3. - С. 63 - 70.
73. Степко М. Ф. Проблеми взаємодії в системі підготовки і перепідготовки кадрів та освіти дорослих / М. Ф. Степко // Нові технології навчання : наук.-метод. зб. ; ред. кол. : В. О. Зайчук (голов. ред.), О. Я. Савченко, М. Ф. Дмитриченко та ін. – К. : ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2003. – Спецвипуск. – С. 6–12.
74. Тангян С.А. Высшее образование в перспективе XXI столетия // Педагогика. - 2000. - № 2. - С. 3-10.
75. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Система безперервної освіти на базі дистанційної технології навчання і кредитно-модульної організації навчального процесу / Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ // Вища школа. – 2004. – № 5–6. – С. 62–66.

76. Тонконогая Е. П. Основные направления в развитии образования взрослых на современном этапе / Е. П. Тонконогая // Человек и образование. – СПб.: ИОВ РАО, 2010. – № 1 (22). – С. 25–27.
77. Чернікова Л.Г., Волобуєва Т.Б. Управлінська підтримка інноваційної діяльності педагогів // Педагогічна скарбниця Донеччини. – 2008. - № 1. – С.9-14.
78. Billets. Critiquing workplace learning discourses: participation and continuity at work. *Studies in the Education of Adults*, 34(1), 2001.
79. Bloom H., Calori R., Woot Ph. *L'Art du Management Europeen*. - Paris: Les Editions d'Organisation, 1994. - 150 p.
80. Colley H., Hodkins P., Malcom J. Informality and formality in learning // *Lifelong Learning Institute University of Leeds*.
81. Dave R. H. *Foundation of Lifelong Education: Some Methodological Aspects* // *Foundation of Lifelong Education*. – Hambourg, 1976. P. 34.
82. Lengrand, P. *An Introduction to Lifelong Education* / P. Lengrand. – London: doom Helm; Paris : The UNESCO Press, 1975. – 99 p.
83. Livingstone D.W. Adults informal learning: definitions, findings, gaps and future research. *Nall Working Paper 21*.
84. Siebert H. *ErwachsenenBildungalsBildunghilfe* / H. Siebert. – Berlin: Luchterhand, 1996. – 325 S.
85. *The research on new approaches to lifelong learning* // Ontario Institute for Studies in Education of the University of Toronto. Canada 2006.